

Asia: VN/3357/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi pakkokeinolain 8 luvun 29 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Puolustusvoimat on yksi esitutkintaviranomainen poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen ohella. Rikosten selvittämisestä, ennalta estämisestä ja paljastamisesta Puolustusvoimissa säädetään sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetussa laissa (SKRTL, 255/2014, uusi laki HE 82/2023 vp). SKRTL 2 §:n mukaan Puolustusvoimien rikostorjuntaan sovelletaan poliisilain (872/2011), esitutkintalain (805/2011) ja pakkokeinolain (806/2011) sekä muun lain säännöksiä rikosten ennalta estämisestä, paljastamisesta ja selvittämisestä, jollei jäljempänä säädetystä muuta johdu. Puolustusvoimien käytössä on siis samat pakkokeinot kuin muillakin esitutkintaviranomaisilla, mukaan lukien laite-etsintä. Laite-etsintöjä tehdään vuosittain, mutta määrät ovat vähäisiä verrattuna esimerkiksi poliisiin. Laite-etsinnät voivat liittyä esimerkiksi epäiltyihin tietoturvamääräysten rikkomiseen tai salassa pidettävän tiedon paljastamiseen.

Puolustusministeriö pitää luonnosta hallituksen esitykseksi perusteltuna ottaen huomioon Euroopan unionin tuomioistuimen 4.10.2024 antama tuomio (C-548/21). Esitetty menettelytapa, jossa tuomioistuin vahvistaa pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätöksen on esitetyistä vaihtoehdoista perustelluin. Lisäksi on perusteltua, että tuomioistuimen vahvistusta ei tarvita tilanteissa, joissa on perusteltu syy olettaa, että laite ei sisällä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, muita arkaluonteisia tietoja tai tietoja henkilön yksityiselämästä. Tuomioistuimen vahvistus olisi näissä tilanteissa EUT:n ratkaisu huomioon ottaen tarpeetonta ja aiheuttaisi tarpeettomia kuluja.

Pakkokeinolain (806/2011) 8 luvun 20 §:n mukaan laite-etsinnällä tarkoitetaan tietokoneessa, telepäätelaitteessa tai muussa vastaavassa teknisessä laitteessa tai tietojärjestelmässä etsinnän toimittamishetkellä olevaan tietosisältöön kohdistettavaa etsintää. Puolustusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että laite-etsintää edeltää usein takavarikko, missä yhteydessä laite (esim. puhelin) laitetaan ns. lentotilaan, jotta laitteessa pysyy virta päällä, mutta sitä ei pysty tyhjentämään etäyhteydellä. Tämä edellyttää usein puhelimen lukituksen avaamista. Laite-etsinnän määritelmän perusteella edellä kuvatussa menettelyssä ei ole kyseessä laite-etsintä ja näin ollen sen voisi tehdä ilman tutkinnanjohtajan päätöstä ja tuomioistuimen vahvistusta. Jos menettely kuitenkin tulkitaan laite-etsinnäksi johtaa se siihen, että laite-etsinnän välitön toimittaminen on asian kiireellisyyden

vuoksi välttämätöntä käytännössä aina ja noudatetaan esitetyn 29 §:n 3 momentin mukaista menettelyä. Puolustusministeriö katsoo, että asiaan tulisi ottaa selkeä kanta hallituksen esityksessä tulkinnan ja menettelyn yhdenmukaisuuden varmistamiseksi.

Esitetystä vahvistusmenettelystä aiheutuu kuluja esitutkintaviranomaisille ja tuomioistumille sekä henkilötöyvuosien että järjestelmäkulujen muodossa. Puolustusvoimien osalta laite-etsintöjen määrä on siinä määrin vähäinen, että muutoksesta aiheutuva lisätyö ei ole merkittävä. Käytännössä laite-etsinnät tullaan jatkossa tekemään aina Pääesikunnan tutkinnanjohtajan päätöksellä. Puolustusministeriö pitää tärkeänä, että myös Puolustusvoimat käyttää samaa järjestelmää kuin muut esitutkintaviranomaiset menettelyn toteuttamiseen. Tähän on tekniset edellytykset, sillä Pääesikunta on Salpa-järjestelmän käyttäjä ja siirtyy Patja-järjestelmän käyttäjäksi vuoden 2026 alusta lukien.

Puolustusministeriö pitää tärkeänä, että Puolustusvoimat yhtenä esitutkintaviranomaisena huomioidaan asian jatkovalmistelussa ja muissa esitutkintaan liittyvissä lakihankkeissa.

Nurminen Minnamaria
Puolustusministeriö

Saja Christian
Puolustusministeriö